
Kyrkomötet Ekonomi- och egendomsutskottets betänkande 2012:4

Hållbart skogsbruk

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2012:9 och motion 2012:11 som rör Svenska kyrkans skogsbruk. Motionärerna belyser vikten av att Svenska kyrkan bedriver ett hållbart skogsbruk och föreslår ett antal åtgärder. Utskottet delar motionärernas uppfattning att Svenska kyrkan ska ha en hög ambition inom skogsvårdsområdet. Utskottet anser emellertid att det redan idag finns en mycket hög ambition inom Svenska kyrkans skogsförvaltningar och att motionerna därför bör avslås.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

1. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:9, punkt 1.
2. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:9, punkt 2.
3. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:9, punkt 3.
4. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:11, punkt 1.
5. Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:11, punkt 2.

Motionernas förslag

Motion 2012:9 av Ylva Wahlström, Svenska kyrkan bör ta ett större miljöansvar än andra

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att verka för att 20 procent av Svenska kyrkans skogar avsätts för fri utveckling så att ekologisk hållbar utveckling kan uppnås i Svenska kyrkans skogar.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att upprätta en plan för bevarandet av den biologiska mångfalden i Svenska kyrkans skog och mark.
3. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att upprätta en plan för kontinuerlig fortbildning för personal på alla nivåer som arbetar med skog-, jord- och markfrågor gällande långsiktigt hållbar utveckling.

Motion 2012:11 av Ylva Wahlström och Marie-Helena Fjällås, Hållbart skogsbruk

1. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att se över den långsiktiga hållbarheten i skogsbruket genom FSC-märkningen.
2. Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att återkomma 2013 till kyrkomötet om hur vi kan ställa om till kontinuitetsskogsbruk i stället för nuvarande skogsbruk.

Bakgrund

Övergripande regelverk

Svenska kyrkan är genom förvaltningen av prästlönetillgångarna Sveriges femte största skogsförvaltare. Svenska kyrkans skogsmark ägs och förvaltas som prästlönefastigheter.

Prästlönefastigheterna utgör en del av prästlönetillgångarna. I 9 § i lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan framgår bl.a. att prästlönetillgångar har till ändamål att bidra till de ekonomiska förutsättningarna för Svenska kyrkans förkunnelse. Regeringen får besluta om tillsyn av förvaltningen.

I 46 kap. i kyrkoordningen finns kompletterande inomkyrkliga bestämmelser om prästlönetillgångarna. Enligt 2 § ska stiftens förvalta prästlönetillgångarna. Vidare anges i 3 § att prästlönetillgångarna ska förvaltas så effektivt som möjligt och på ett sådant sätt att de ger bästa möjliga uthålliga totalavkastning. Tillgångarna ska även förvaltas på ett etiskt försvarbart sätt i enlighet med kyrkans grundläggande värderingar. I 8 § anges att "Vid förvaltningen av prästlönefastigheterna ska naturvårdens och kulturmiljövårdens intressen beaktas i skälig omfattning". I kyrkoordningsskrivelsen (CsSkr 1999:3 s. 2–429 f.) anges att det bör noteras att de krav som staten ställer på fastighetsägare i allmänhet i stor utsträckning torde sammanfalla med dem som kyrkoordningen ställer. Bakgrunden till nuvarande ordning beskrivs ingående i SKU 2007:1, *Prästlönetillgångarnas förvaltning*. Inom ramen för nämnd utredning genomfördes även en utredning om *Effektiviteten i Svenska kyrkans skogsförvaltning*. Utredningen utfördes av Skogforsk (Stiftelsen Skogsbrukets forskningsinstitut). Utredningen konstaterade bl.a. att

Svenska kyrkans skogar har, jämfört med andra markägare, hög genomsnittlig bonitet, högt utnyttjande av markens produktionsförmåga, högt virkesförråd samt relativt hög andel medelålders skog. Detta tyder på att man under en lång tid haft en god produktionsinriktad skogsskötsel och skogshushållning. Det goda skogstillståndet är en viktig resurs för en långsiktigt uthållig avkastning från skogsbruket. (SKU 2007:1 s. 98 f).

Kyrkostyrelsens tillsynsansvar

2009 års kyrkomöte beslutade att införa bestämmelser i kyrkoordningen som innebär att kyrkostyrelsen tilldelats ett tillsynsansvar över prästlönetillgångarna. Bestämmelserna som finns i 46 kap. innebär bl.a. att kyrkostyrelsen:

- ♦ har tillsyn över stiftens förvaltning av prästlönetillgångarna. I tillsynen ingår råd, stöd och hjälp i frågor som rör förvaltningen (46 kap. 3 §, 2 st.).
- ♦ minst en gång varje år ska kalla till överläggningar med företrädare för stiftens förvaltare för samråd om förvaltningen av prästlönetillgångarna (46 kap. 5 d §).
- ♦ får utfärda närmare bestämmelser om förvaltningen av prästlönetillgångarna (46 kap. 5 a §).

För bakgrund till beslutet se kyrkostyrelsens skrivelse KsSkr 2009:3 och Kyrkorättsutskottets betänkande Kr 2009:1.

Kyrkostyrelsen har i juni 2012 utfärdat en bestämmelse med stöd av 46 kap. 3 §. Bestämmelsen rör placering av balanserade vinstmedel (SvKB 2012:4).

I kyrkostyrelsens tillsyn över förvaltningen av prästlönetillgångarna ingår bl.a. att följa vilka tillgångsslag som förvaltas, hur de förvaltas och att natur- och kulturmiljövårdens intressen beaktas i skälig omfattning. Detta sker bl.a. genom

omvärldsbevakning (t.ex. forskning och myndighetsprojekt inom området) insamling och analys av protokoll, årsredovisningar och revisionsberättelser från prästlönetillgångarna. Det sker även genom samråd och överläggningar av olika slag mellan stiftet och nationell nivå.

EE 2012:4

Miljöcertifiering samt natur- och kyrkoreservat

Miljöcertifiering av skogsmark innebär en miljömärkning där skogsägaren förbinder sig att följa vissa krav och accepterar oberoende kontroll av att dessa krav följs. PEFC-certifiering (Programme for the Endorsement of Forest Certification) innebär bl.a. att enheter större än 20 hektar ska avsätta minst 5 procent skogsmark för skötsel med naturvårdsändamål samt att mängden död ved ska ökas. Certifiering enligt FSC (Forest Stewardship Council) innebär i princip samma sak som PEFC, men vänder sig till mindre skogsbrukarenheter. Samtliga stift har minst en av dessa miljöcertifieringar, se tabell nedan (uppgift hämtad från prästlönetillgångarnas årsredovisningar för år 2011).

Stift	Skog PEFC	Skog FSC
Göteborg, Karlstad, Linköping, Lund, Skara, Växjö	Ja	Ja
Stockholm, Strängnäs, Uppsala, Visby, Västerås	Nej	Ja
Härnösand, Luleå	Ja	Nej

Förekomst av natur- och kyrkoreservat

Ett naturreservat är mark som staten beslutat att den ska användas till naturvårdsändamål, där markägaren vanligen får ekonomisk ersättning för detta. Ett kyrkoreservat är mark som kyrkan frivilligt avsatt för naturvårdsändamål. I tabellen nedan redovisas omfattningen av reservat per stift för 2010 och 2011.

Förekomst av reservat

Stift	Förvaltnad produktiv areal hektar	Varav naturreservat hektar	Varav kyrkoreservat hektar	Reservat areal %	Antal naturreservat	Antal kyrkoreservat
Göteborg	27 347	500	126	2,3	11	5
Härnösand	72 191	14	514	0,7	1	4
Karlstad	48 475	676	44	1,5	3	5
Linköping	32 850	780	650	4,4	3	5
Luleå	43 400	7	136	0,3	2	5
Lund	21 533	58	38	0,4	4	4
Skara	39 207	2 828	181	7,7	16	24
Stockholm	4 303	200	37	5,5	6	4
Strängnäs	17 343	175	71	1,4	9	8
Uppsala	48 940	187	295	1,0	0	12
Visby	9 232	80	355	4,7	5	19
Västerås	45 534	257	230	1,1	11	17
Växjö	54 892	877	141	1,9	15	7
Summa 2011	465 247	6 639	2 818	2,0	86	119
Summa 2010	465 692	3 055	2 505	1,1	64	120

Kontinuitetsskogsbruk

Frågan om kontinuitetsskogsbruk är en mycket aktuell fråga inom skogsbranschen. Kontinuitetsskogsbruk kan förenklat benämnas som skogsbruk utan kalavverkning. Det kallas även för hyggesfritt skogsbruk. För att visa dess aktualitet kan konstateras att den statliga Skogsstyrelsen så sent som den 25 juli 2012 i ett uttalande konstaterade att "Efterfrågan på rådgivning om hyggesfritt skogsbruk är än så länge blygsam, men mycket tyder på att den kommer att öka". För information om kontinuitetsskog och hyggesfritt skogsbruk se t.ex. Skogsstyrelsens broschyr *Hyggesfritt skogsbruk* (2012) och Skogsstyrelsens rapport *Kunskapssammanställning och bedömningsgrunder för hyggesfritt skogsbruk* (daterad 2012-05-11).

Kyrkomötet behandlade 2009 en motion (2009:82) om kontinuitetsskogsbruk. I motionen lämnades förslaget att kyrkomötet skulle uppdra till kyrkostyrelsen att uppmana stiftens att övergå till kontinuitetsskogsbruk samt att kyrkostyrelsen skulle anslå medel för utbildning i kontinuitetsskogsbruk och trädmärkning. Ekonomi och egendomsutskottet konstaterade i sitt betänkande EE 2009:3 att:

Svenska kyrkan är genom förvaltningsansvaret för prästlönetillgångarna en av de större skogsförvaltarna i Sverige. I denna egenskap är det viktigt att kyrkans skogsbruk kännetecknas av god kunskap om både affärsrättsliga och miljömässiga aspekter på verksamheten. En självklar utgångspunkt är även att skogsbruket ska bedrivas inom de ramar som anges i skogsvårdslagen. Förvaltningen av skogen sker av stiftens. Inom ramen för stiftens egendomsförvaltning sker löpande bevakning av bl.a. den forskning som sker inom området. Här är det viktigt att uppmärksamma att skogsmarken har olika förutsättningar beroende bl.a. på fastighetens storlek men även var i landet den är belägen ... Utskottet har stor respekt för den skogskompetens som finns hos stiftens. Det vore enligt utskottet olämpligt att kyrkomötet fastställer detaljerade riktlinjer för hur skogsbruk ska bedrivas. De lokala förutsättningarna måste beaktas och även det faktum att forskningen från tid till annan kan förändra synen på vad som är rationellt skogsbruk. Mot bakgrund av ovanstående yrkar utskottet avslag på motionen.

Stiftens tar aktiv del av den forskning och diskussioner som finns rörande kontinuitetsskogsbruket. Det finns även kunskapsöverföring mellan stiftens inom området. Ett konkret exempel på detta är att kontinuitetsskogsbruk är en av de temafrågor som stiftens och den nationella nivån kommer att diskutera vid nästkommande (under oktober 2012) överläggning om förvaltningen av prästlönetillgångarna.

Utskottets överväganden

Motion 2012:9

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:9.
--

Ekonomi- och egendomsutskottet delar motionärens uppfattning att Svenska kyrkans skogar ska hanteras med hög ambitionsnivå när det gäller miljöansvar.

Att denna ambition redan idag finns framgår t.ex. av att samtliga prästlönetillgångar är anslutna till minst ett miljöcertifieringssystem. Frågan om biologisk mångfald hanteras även inom ramen för EU-projektet Natura 2000. Svenska kyrkan har ett flertal fastigheter som klassificeras som Natura 2000-områden.

Detta är områden vars natur är värdefull ur ett EU-perspektiv och därmed har särskilda skydds- och bevarandevärden.

EE 2012:4

I detta sammanhang kan även noteras att kyrkostyrelsen, genom sin nya tillsynsroll, bidrar till samordning och kunskapsöverföring mellan prästlönetillgångarna inom t.ex. miljöområdet.

När det gäller den specifika frågan om avsättning av skog för ”fri utveckling” kan konstateras att merparten av den skog som kan behöva skyddas, vid sidan av urskog, oftast behöver vara föremål för någon form av förvaltning. Utskottet anser att avsättningsmål inte bör kopplas till det totala skogsinnehavet utan till skog med höga naturvärden. Utskottet noterar att det redan idag finns sådana avsättningsmål inom ramen för FSC-certifieringen. Utskottet har stor tilltro till den kompetens som finns inom stiftet i detta avseende och förordar därför att frågor om avsättning av mark till olika ändamål även fortsättningsvis ska hanteras av respektive stift.

Utskottet har under sin beredning av motionen kunnat konstatera att det inom förvaltningen av prästlönetillgångarna bedrivs ett omfattande miljöarbete. Utskottet erfar dock att det är ett arbete som inte marknadsförs särskilt aktivt. Varken inom kyrkan eller ut mot andra intressentgrupper. Utskottet vill därför uppmuntra stiftet, i egenskap av förvaltare av prästlönetillgångarna, att kommunicera det arbete som bedrivs. T.ex. arbetsprocesser i syfte att säkerställa biologisk mångfald, inrättande av kyrkoreservat och andra typer av frågor som bör uppmärksammas.

Mot bakgrund av att det redan idag bedrivs ett omfattande arbete inom de områden som motionären belyser, samt att utskottet anser att frågan om markavsättning ska hanteras av stiftet, föreslår utskottet avslag på motionen.

Motion 2012:11

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2012:11.

FSC-märkning

Ekonomi- och egendomsutskottet har konstaterat att samtliga prästlönetillgångar omfattas av minst ett miljöcertifieringssystem. Mot bakgrund av detta, samt att denna fråga bör hanteras av stiftet i egenskap av förvaltare, bör motionen avslås i denna del.

Kontinuitetsskogsbruk

Utskottet noterar att frågan om kontinuitetsskogsbruk är föremål för livlig diskussion inom skogsvårdsbranschen. Utskottet behandlade frågan om kontinuitetsskogsbruk vid 2009 års kyrkomöte. Utskottet konstaterade då att vi:

... har stor respekt för den skogskompetens som finns hos stiftet. Det vore enligt utskottet olämpligt att kyrkomötet fastställer detaljerade riktlinjer för hur skogsbruk ska bedrivas. De lokala förutsättningarna måste beaktas och även det faktum att forskningen från tid till annan kan förändra synen på vad som är rationellt skogsbruk.

Utskottet har vid årets behandling av ärendet funnit att forskningen om kontinuitetsskogsbruk ännu inte har kommit till entydiga slutsatser. Olika lokala förutsättningar innebär att varje fastighets särart kan påverka vad som är miljömässigt lämpligt i det enskilda fallet. De lokala förutsättningarna måste således styra hur skogsbruket ska ske. Utskottet noterar även att kyrkostyrelsen och företrädare för prästlönetillgångarna ska diskutera frågan om kontinuitetsskogsbruk under hösten.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår utskottet att motionen avslås.

Uppsala den 27 september 2012

På Ekonomi- och egendomsutskottets vägnar

Gusten Rolandsson, ordförande

Anders Granberg, sekreterare

Beslutande: Gusten Rolandsson, ordförande, Ingrid Karlsson, Sigvard Olsson, Gun Eriksson, Tommy Eriksson, Mats Johansson Flygg, Stefan Caplan, Marcus Bernhardsson, Jan G Nilsson, Sten Persson, Gerd Gullberg Johnson, Peter Bernövall, Gunvor Torstensson, Birgit Friggebo och Claes Björndahl.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Titti Ådén, Magnus Nilsson, Sven-Erik Bodén, Bengt Säberg, Carina Håkansson, Åke Löfstrand, Ragnhild Bertius, Bertil Persson, Gunnar Pettersson, Jan Friheden, Dan Sarkar och Mats Lindström.

Biskop Per Eckerdal har deltagit i utskottets överläggningar.